

Förbundsjurist **Camilla Damell** svarar på juridiska frågor som rör psykologers yrkesutövning, juridiska ansvar, sekretessfrågor, journalföring, testhantering, anmälningsplikt vid misstanke om brott och mycket annat. Ingenting är för stort, eller för litet.

Har du frågor som rör din yrkesprofession – tveka inte! Mejla oss.

FOTO: TOMAS SÖBERGEN

“Måste jag informera föräldrarna?”

FRÅGA:

Jag har fått ett uppdrag från skolan att göra en begåvningsbedömning av en flicka som är sju år. Föräldrarna är skilda men har gemensam vårdnad. Mamman har samtyckt till utredningen, men pappan har jag inte fått någon kontakt med. Kan jag göra utredningen utan pappans samtycke?

Förbundsjuristen svarar:

Enligt föräldrabalken har vårdnadshavaren rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Om barnet har två vårdnadshavare ska de tillsammans utöva bestämmanderätten över barnet.

Det krävs alltså normalt gemensamma beslut i frågor som rör vårdnaden. När det gäller åtgärder inom hälso- och sjukvården är det i många fall tillräckligt att samråd sker med den ene vårdnadshavaren och att samtycke från den andra vårdnadshavaren är underförstått.

Beslut om åtgärder som är av mer ingripande betydelse för barnets framtid får dock inte fattas av den ene vårdnadshavaren ensam ens om den andra vårdnadshavaren har förhinder. Endast om barnets bästa uppenbarligen kräver det, till exempel på grund av att situationen är akut, kan man underlåta att inhämta samtycke från den andra vårdnadshavaren. Information om en vidtagen åtgärd får då i stället lämnas i efterhand.

Samtycke från båda vårdnadshavarna

ska också inhämtas om det finns anledning att anta att det föreligger meningsskiljaktigheter mellan föräldrar om åtgärden. Om oenighet föreligger mellan vårdnadshavarna rörande barnets vård finns det inte någon allmän rättslig möjlighet att ge den ene förälderns uppfattning företräde.

JO har prövat frågan om samtycke i ett fall som rörde psykologisk behandling inom BUP av ett 3-årigt barn, där det förelåg misstanke om bland annat barnmisshandel och sexuella övergrepp av pappan som också var vårdnadshavare.

JO konstaterade att psykologisk behandling i ett sådant fall får anses vara av ingripande betydelse för barnets framtid och kräver båda vårdnadshavarnas samtycke.

I ett annat fall har JO riktat kritik mot att ett begåvningsstest genomfördes utan båda vårdnadshavarnas samtycke. JO ansåg att genomförande av begåvningsstest kräver samtycke från båda vårdnadshavarna.

Sammanfattningsvis kan sägas utifrån gällande praxis att behandling och utredning av psykolog kräver samtycke från båda vårdnadshavarna och att utrymmet för att underlåta att inhämta sådana samtycken är mycket begränsat. ■

FRÅGA:

En 15-årig pojke har själv sökt upp mig för psykologsamtal. Han vill inte att jag informerar föräldrarna om kontakten. Måste jag informera föräldrarna?

Förbundsjuristen svarar:

Enligt föräldrabalken ska vårdnadshavaren i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.

Barnets beslutanderätt i frågor som rör honom/henne ökar alltså allt efter som barnet blir äldre. Detta innebär att barnet i vissa frågor kan ha ensam beslutanderätt. I andra situationer kan man tänka sig att samtycke krävs från både vårdnadshavare och barnet.

När det gäller äldre barn föreligger således inte en ovillkorlig skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonalen att informera vårdnadshavaren i allt som rör den unge. Det som avgör om föräldrarna ska informeras eller om barnet ensamt kan besluta om kontakten beror på barnets ålder och mognad och vilken typ av åtgärder det gäller.

Som psykolog måste du alltså bedöma om den unge har uppnått en tillräcklig mognad för att förstå innebörden av beslutet och kan överblicka konsekvenserna av beslutet. Mer ingripande åtgärder som har betydelse för barnets framtid kräver normalt samtycke även från vårdnadshavaren. ■